

Foto: Henric Gustafson

Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad - dags att samla alla krafter

Denna rapport innehåller förslag till ett handlingsprogram för Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad.

Sjöstadsföreningen bjuder i samverkan med FöretagsGruppen Hammarby Sjöstad in alla intressenter att ta del av rapporten och kommentera förslaget till handlingsprogram, som återges på sidorna 3-6. Efter remissbehandlingen kommer föreningens styrelse att ta slutlig ställning till handlingsprogrammet och bjuda in till formell samverkan i former som alla kan finna lämpliga.

Sjöstadsföreningen
Hammarby Sjöstad

Ingen kan göra allt
- men alla kan göra några dagar om året för att hålla Snyggt & Tryggt
i Hammarby Sjöstad

Innehållsförteckning

Sammanfattning och handlingsprogram	3
En växande stadsdel, nya möjligheter och utmaningar	3
• Utmaningen: starta nu för att behålla stadsdelen i gott skick	3
• Samla näringslivets och civilsamhällets alla krafter	3
• En ny modell för samverkan för social hållbarhet – som eco-governance fungerade för miljömässig hållbarhet	4
• En gemensam plattform med resurser att åstadkomma synergier	4
1) Förnya och utveckla.....	4
2) Gemensamma tag för en attraktiv stad (snyggt)	5
3) Delad säkerhet är dubbel säkerhet (tryggt)	5
4) Mer Snyggt & Tryggt för pengarna - en plattform för att samla alla goda krafter till gemensamma tag.....	5
Förberedelser i vår, start efter sommaren.....	6

Rapport om Snyggt och Tryggt	7
1. Vad menas med Snyggt & Tryggt och social hållbarhet?	7
2. Vad är det som gör Hammarby Sjöstad unik som stadsbyggnadsprojekt?	7
3. En växande stad – vilka är utmaningarna?	8
4. Vem ansvarar för Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad?	9
a. Stadsdelsnämnden/stadsdelsförvaltningen.....	9
b. Trafikkontoret.....	10
c. Södermalmspolisen	10
d. Söderandan	10
e. Skolorna.....	11
f. Skolornas fastighetsägare, SISAB	11
g. Fryshuset	11
h. FöretagsGruppen Hammarby Sjöstad och de lokala företagen	11
i. Bostadsrättsföreningar och bostadsföretag.....	11
j. Sjöstadsföreningen.....	12
k. Övriga föreningar inom civilsamhället	12
l. Nattvandring i Hammarby Sjöstad	12
m. Föräldrarna	13
5. Vad fungerar och vad behöver åtgärdas?	13

a.	Snyggt - detta behöver åtgärdas:	13
b.	Tryggt - detta behöver åtgärdas:.....	14
6.	Vad kostar det – och kan vi få mer Snyggt & Tryggt för pengarna?.....	14
a.	Mer Snyggt & Tryggt för pengarna?	14
b.	Vad kostar förebyggande insatser och vad vinner man?	15
7.	Vad kan vi lära av forskning kring Snyggt & Tryggt?	16
a.	Hur ofta åstadkommer ungdomar skadegörelse?.....	16
b.	Hur ofta utsätts ungdomar för brott?	16
c.	Hur kan man förebygga brott och problembeteenden?	16
d.	Hur ofta utsätts ungdomar för mobbing?	16
8.	Möjligheter	17
	Bilagor till rapport Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjästad	18

Sammanfattning och handlingsprogram

Denna rapport med tillhörande handlingsprogram tar sikte på två frågor som diskuteras livligt i Hammarby Sjöstads digitala och sociala arenor och som kan sammanfattas i uttrycket Snyggt & Tryggt.

Rapporten bygger på en förstudie som Selene Samuelsson, EcoBonum AB utfört. Förslaget till handlingsprogram har arbetats fram i dialog mellan Sjöstadsföreningen, innovationsplattformen ElectriCITY Stockholm och FöretagsGruppen Hammarby Sjöstad.

Sjöstadsföreningen bjuder in alla intressenter att ta del av rapporten och kommentera handlingsprogrammet. Efter remissbehandlingen kommer föreningens styrelse att ta slutlig ställning till handlingsprogrammet och bjuda in till formell samverkan i former som intressenterna kan enas om.

Förslag till handlingsprogram:

En växande stadsdel, nya möjligheter och utmaningar

Hammarby Sjöstad är en ny stadsdel, fortfarande i utveckling och tillväxt, en stadsdel med både bostäder och många arbetsplatser, både väl etablerade företag och många innovativa startups.

Hammarby Sjöstad står sig väl i jämförelse med andra stadsdelar när det gäller förhållande under rubriken Snyggt & Tryggt. Det stora flertalet uppger i en enkät att de alltid eller för det mesta känner sig trygga och att det alltid eller för det mesta är snyggt i Sjöstaden. Men en inte obetydlig grupp Sjöstadsbor ser redan nu problem med tryggheten och med underhållet.

Befolkningen växer och särskilt snabb är ökningen av antalet tonåring, 16-19 år, en fördubbling fram till 2026. Detta skapar nya möjligheter, men innebär också utmaningar.

- ***Utmaningen: starta nu för att behålla stadsdelen i gott skick***

Den stora utmaningen är att behålla stadsdelen i gott skick. Det finns redan en del brister både när det gäller trygghet och när det gäller underhåll, och dessa brister kan förvärras om inget görs. Den första rekommendationen i rapporten är därför att ta tag i existerande problem omgående och att arbeta förebyggande; det finns stora möjligheter att hålla området snyggt och tryggt och bevara den känsla av öppenhet som är ett kännetecken för Hammarby Sjöstad. Det finns också goda möjligheter att få mer Snyggt & Tryggt för de uppskattningsvis mer än 200 miljoner kronor som bostadsföretag, kommersiella fastighetsägare och Stockholms stad varje år lägger ut på underhåll av byggnader, skötsel av gator, parker och trädgårdar, hantering av avfall, försäkringar och säkerhetssystem mm. Genom samverkan och proaktiva insatser kan kostnaderna minska och staden behållas i gott skick.

- ***Samla näringslivets och civilsamhällets alla krafter***

Den andra rekommendationen är att inte förvänta att staden ska göra detta, utan bygga på civilsamhällets "goda krafter" – framförallt det lokala näringslivet, bostadsrättsföreningar, hyresgästföreningar, skolorna, idrottsföreningar, Sjöscouter, kulturföreningen och församlingen. I bilaga 2 finns en förteckning över ett stort antal organisationer och företag, verksamma i Sjöstaden. Avsikten är att engagera alla dessa krafter för att ta gemensamma tag med fokus på Snyggt & Tryggt som en viktig del i stadsdelens identitet och sociala hållbarhet.

- ***En ny modell för samverkan för social hållbarhet – som eco-governance fungerade för miljömässig hållbarhet***

Målet och ambitionerna är att bygga upp en ny modell för samverkan som både kan ta tag i existerande problem och arbeta förebyggande och därmed möta Sjöstadsbornas legitima intressen av trygghet och gott underhåll. En annan ambition är att fungera som testbädd för en modell som kan tillämpas i andra stadsdelar som vill behålla de kvaliteter som finns i nybyggda områden. Som en ram för detta behövs det ett nytt sätt att se på den sociala hållbarheten, ett koncept som på det sociala området kan fungera på samma sätt som eco-governance har fungerat för att göra Hammarby Sjöstad till en global förebild för hållbar stadsutveckling. Eco-governance handlar om att alla ska vara med och komma överens om hållbarhetsstrategin, innan man fördelar mark och får börja bygga - horisontell planering, i stället för vertikalt i silos.

Vi – Sjöstadsföreningen - presenterar nedan några element till ett sådant koncept och vill initiera en diskussion om hur ett sådant samverkanskoncept ska utformas för att svara mot de lokala intressenternas behov och möjligheter.

- ***En gemensam plattform med resurser att åstadkomma synergier***

Den fjärde rekommendationen är att skapa en plattform för medborgarengagemang och samarbete mellan alla goda krafter, lämpligen i form av en ekonomisk förening, som kan drivas av föreningar och företag i Hammarby Sjöstad men som också kan stödjas av t ex försäkringsbolag och andra som vill vara med och utveckla en ny form av medborgarengagemang för social hållbarhet.

Den viktigaste delen av en sådan organisation är inte finansiella bidrag utan att varje part engagerar sig med en "Snyggt & Tryggt-ansvarig" som kan ingå i ett nätverk och som tidigt kan identifiera problem och engagera sig i lösningar. Här kan det 50-tal bostadsrättsföreningar som ingår i Sjöstadsföreningen utgöra en resursbas på samma sätt som dessa föreningar har gjort i arbetet med klimatfrågan genom att utse energiansvariga.

- 1) Förnya och utveckla

Hammarby Sjöstad är fortfarande under utbyggnad. Nya bostäder och nya arbetsplatser kommer till. På samma sätt behöver de gemensamma platserna förnyas och utvecklas för att stärka Hammarby Sjöstads karaktär som en öppen, attraktiv stadsdel.

- Det är dags att göra ett omtag och att ge liv åt Luma Torg, att ge Lugnets Terrass ett lyft och att ta vara på området nedanför Hammarbybacken, där Skistar gärna samverkar; vi vill bjuda in allmänheten till brainstorming och förslag till utvecklingsprojekt på dessa tre gemensamma platser.
- Det behövs fler gemensamma mötesplatser; vi kommer att bjuda in bostadsföretag, fastighetsägarna och staden till ett gemensamt projekt kring lokaler för ungdomar och för kultur.
- Vi behöver fortsätta att utveckla de stora gemensamma evenemang i Hammarby Sjöstad – Valborg, Sjöstadsdag, svenska flaggans dag, vilka redan har sina organisationer och Julfirande med belysning och aktiviteter som behöver en motsvarande organisatorisk bas.

2) Gemensamma tag för en attraktiv stad (snyggt)

- Alla gör sitt för att underhålla byggnader, torg och gator, men insatserna kan fungera bättre om de ingår i en gemensam underhållsplan med höga ambitioner – vi kommer att bjuda in stadens förvaltningar och alla fastighetsägare till gemensamma tag för att förebygga skavanker och förslitningar
- Ett konkret projekt i en sådan underhållsplan är att komma till rätta med klottret – vi vill både förebygga klottet och samverka kring klottersanering för att få ut mer för de pengar som saneringen kostar
- Bostadsrättsföreningarna har sina städdagar, Sjöstadsskolan och Fabege har en årlig städdag – vi vill pröva om vi kan få till stånd ett par gemensamma städdagar per år när vi går man ur huse och för att snygga till våra gemensamma platser. Vi kanske kan bli fler som ”ploggar”, det finns redan ett antal i området. Plogning är att plocka skräp och jogga samtidigt, en ny samhällsnyttig trend.

3) Delad säkerhet är dubbel säkerhet (tryggt)

- På samma sätt som vi behöver en gemensam underhållsplan, behöver vi en gemensam trygghetsplan i arbetet på att förebygga förstörelse och brott – vi kommer att bjuda in alla intressenter att delta i ett sådant projekt
- Ett första steg i en sådan plan är att varje bostadsrättsförening utser en ”Snyggt & Tryggt-ansvarig” efter den modell som redan finns för energiansvariga i bostadsrättsföreningarna; de ska veta vad som sker och ha alla kontakter för att kunna slå larm när det behövs
- Vi vill pröva om det går att få till stånd ett väktarsamarbete kring den verksamhet som redan pågår i Hammarby Sjöstad med syfte att hela stadsdelen ska kunna dra nytta av väktarna
- Vi vill erbjuda skolorna i Hammarby Sjöstad medverkan i lektioner och aktiviteter kring Snyggt & Tryggt/Schysst Sjöstad
- Vi vill ge trafiksäkerheten en framskjuten plats i en säkerhetsplan och förstärka det arbete som Sjöstadsföreningen gjort i form av skrivelser och uppvaktningar – vi kommer att fokusera på bussdepån i Fredriksdal, Sickla Kaj, Luma Torg och andra riskzoner.

4) Mer Snyggt & Tryggt för pengarna - en plattform för att samla alla goda krafter till gemensamma tag

- Här i Hammarby Sjöstad lägger vi ner mer än 200 miljoner kronor för att hålla stadsdelen snygg och trygg; vi tror att vi kan få ut mer värde för pengarna om vi samarbetar kring de projekt som beskrivs ovan. Vi har studerat det arbete som bedrivs i Stockholm city, City i Samverkan, CiS, och fått goda argument för hur det bör gå till. Vi har kommit fram till slutsatsen att vi ska etablera Snyggt & Tryggt som en ekonomisk förening och bjuda in alla allmännyttiga och privata bostadsföretag, de kommersiella fastighetsägarna, företagare, skolorna och deras fastighetsägare Sisab, försäkringsbolag med flera som medlemmar eller partners i en sådan organisation.
- Vi ser gärna att staden/stadsdelsförvaltningen kommer med som medlem och/eller partner såsom fallet är i City i Samverkan
- En första uppgift för en sådan förening är att etablera ett digitalt kommunikationssystem för att knyta samman alla goda krafter – här kan vi bygga vidare på den app som finns i Stockholm och skapa en ”Trygve i Sjöstan”
- Vi kommer genom detta Snyggt & Tryggt-projekt och på temat ”delad säkerhet är dubbel säkerhet” att söka samarbete med det nationella programmet för delningsekonomi, Sharing Cities, som har gjort Hammarby Sjöstad till testbädd för innovation och följeforskning.

Förberedelser i vår, start efter sommaren

Detta förslag till handlingsprogram syftar till att samla hela civilsamhället och det lokala näringslivet kring Snyggt & Tryggt. Det kommer att sändas ut på remiss till alla bostadsrättsföreningar, allmännyttiga bostadsföretag, hyresgästföreningen, skolor, idrottsföreningar, församlingen, Sjöscouterna och andra föreningar samt det lokala näringslivet för att få in synpunkter och för att få veta vilka som vill ta en aktiv del i det fortsatta arbetet. Vi räknar med att sedan vid ett allmänt medlemsmöte i Sjöstadsföreningen under våren summera remisskommentarerna som underlag för diskussion och beslut om genomförande. Den föreslagna verksamheten ska kunna starta efter sommaren och presenteras för den intresserade allmänheten vid Sjöstadsdagen i början på september.

Ingen kan göra allt
- men alla kan göra några dagar om året för att hålla Snyggt & Tryggt i
Hammarby Sjöstad

Rapport om Snyggt och Tryggt

1. Vad menas med Snyggt & Tryggt och social hållbarhet?

Hammarby Sjöstad har byggts med höga ambitioner när det gäller hållbar stadsutveckling. Fokus har legat på ekologisk hållbarhet och innefattat åtgärder för att reducera användningen av energi, vatten och material, återbruka varor och återvinna så mycket som möjligt av det som har brukats.

Den sociala hållbarheten har inte fått samma uppmärksamhet, varken i Hammarby Sjöstad eller i Stockholms stad i övrigt. Det är först på senare år som Stockholms stad har tillsatt en kommission för social hållbarhet och definierat fyra prioriterade områden:

- demokrati och trygghet
- arbete och försörjning
- boende och stadsmiljö
- uppväxt och utbildning

I detta perspektiv kan Hammarby Sjöstad ses som en välmående stadsdel med få sociala hållbarhetsproblem. Därför handlar den publika diskussionen i stadsdelens digitala och sociala arenor mycket om de stadsmiljöfrågor som kan sammanfattas i uttrycket Snyggt & Tryggt. Sjöstadsföreningen har uppmärksammat dessa frågor under flera år och tog år 2017 initiativet till denna rapport och den bakomliggande förstudien, som ElectricITY har finansierat.

Uppdraget är att identifiera vad som kan göras i samverkan mellan näringsliv, bostadsföretag, föreningsliv, kommunala myndigheter/ förvaltningar och inte minst mellan medborgarna i Hammarby Sjöstad för att:

- hålla de gemensamma offentliga rummen – torg, parker, gator, trädgårdar och vattendrag – i gott skick
- upprätthålla och förbättra tryggheten för de boende – allt från trafiksäkerhet till åtgärder mot skadegörelse, inbrott och våld.

Som en ram för detta behövs det ett nytt sätt att se på den sociala hållbarheten, ett koncept som på det sociala området kan fungera på samma sätt som "eco-governance" har fungerat för att göra Hammarby Sjöstad till en global förebild för hållbar stadsutveckling.

2. Vad är det som gör Hammarby Sjöstad unik som stadsbyggnadsprojekt?

Hammarby Sjöstad - här definierad som Södra Hammarbyhamnen - började byggas 1997, första inflyttningen skedde år 2000. Stadsdelen har nu cirka 20.000 invånare. Fyra områden med nya bostäder och arbetsplatser håller på att bebyggas:

- Fredriksdal, med bostäder, kontor och bussdepå
- Mårtensdal I med ett kontorskvarter som kommer att innehålla Stockholm New, en 25 våningars byggnad som blir en pendang till Folksamhuset
- Stockholm Village och Godsvagnen (söder om Luma)
- Lugnet etapp III (vid Sickla).

Nya bostadsområden planeras. Ett av dem är Hammarbyhöjden, där cirka 1.000 lägenheter kan byggas i framtiden, ett annat är Nordöstra Sjöstaden med plats för 1.600 lägenheter. Inom tio år kommer Hammarby Sjöstad att ha tillgång till T-banan med entré vid Luma och Fredriksdal.

Enligt exploateringskontoret kommer Hammarby Sjöstad att ha cirka 30.000 invånare när stadsdelen är helt utbyggd.

Hammarby Sjöstad har genom det bakomliggande systemtänkandet, "eco-governance", fått stor internationell uppmärksamhet. Sjöstaden har av The Economist beskrivits som "One of the world's highest profile examples of sustainable city development". Det är omvandlingen från ett nedslitet industriområde till en stadsdel byggd på höga ambitioner för hållbar utveckling som drar till sig intresse från hela världen.

Kärnan i denna modell är kretsloppssystemet, Hammarbymodellen. Det ses internationellt som ett unikt exempel på genomförd integrering av tekniska system för att effektivt ta vara på stadens materialflöden i form av vatten, energi och avfall. Till det kommer arkitekturen, som skapar en känsla av öppenhet och modernitet, eller "framtidskänsla", för att citera reseguiden Lonely Planet, som utnämnt Hammarby Sjöstad till en av 10 platser i världen som ger en sådan känsla.

Miljömässig hållbarhet har stått i fokus för planering och byggande av Hammarby Sjöstad. Många forskare har studerat planeringen av Sjöstaden och resultatet av miljöprogrammet har utvärderats. Målet för transporter – att 80 procent av invånarna använder kollektiva transporter, cyklar eller går mellan bostad och arbete - har uppnåtts. Målet för energianvändningen - 100 kWh per kvm och år i bostäder - har uppnåtts i mindre än hälften av byggnaderna; genomsnittet ligger på 118 kWh per kvm och år.

Social hållbarhet har inte haft samma uppmärksamhet som den miljömässiga. Hammarby Sjöstad har under de första 10-15 åren inte haft några större sociala problem. Det som på senare år har uppmärksamats är en begynnande förslitning som följd av eftersatt underhåll och begynnande problem i form av skadegörelse.

3. En växande stad – vilka är utmaningarna?

Hammarby Sjöstad är en ny stadsdel, fortfarande i utveckling och tillväxt, en stadsdel med både bostäder och många arbetsplatser, både väl etablerade företag och många innovativa startups. Det finns för närvarande 10.000 arbetsplatser och Sjöstaden är en attraktiv plats för företag att etablera sig och utvecklas. Sjöstadens näringsliv präglas till stor del av kunskapsintensiva och högproduktiva tjänstenärings, mycket nyföretagande men också en stor servicedel. Det ställer krav på att utveckla det offentliga rummet som mötesplats med parker, gator, områdesgestaltning etc.

Hammarby Sjöstad är en stad med en ung befolkning. Vi har från början haft en större andel barn, en lägre andel tonåring 16-19 år och en mindre andel pensionärer än vad Stockholm stad som helhet har.

Under de kommande 8-10 åren fortsätter befolkningen att växa och därmed förändras också ålderssammansättningen. Under de kommande tio åren kommer tre stora och för samhällsutvecklingen betydelsefulla förändringar att ske:

- Vi kommer att bli fler, stadsdelen växer från cirka 18.400 invånare år 2016 till 21.600 invånare år 2026, en ökning med 3.200, en tillväxt på cirka 17 procent

- Vi kommer att ha en kraftig ökning av antalet tonåringar, dels genom inflyttningen men framför allt genom att dagens barn under de kommande åren kommer upp i tonåren; antalet tonåringar 16-19 år ökar från cirka 480 till 990, en ökning med över 500 personer, mer än en fördubbling.
- Vi kommer också att få en kraftig ökning av befolkningen över 65 år; år 2016 fanns det cirka 1750 invånare i åldersklasserna över 65 år. Den gruppen väntas öka med inte mindre än 1.100 personer till cirka 2.850 personer, en ökning med inte mindre än 60 procent.

Detta skapar nya möjligheter, men innebär också utmaningar.

En första observation är att Hammarby Sjöstad är en attraktiv stadsdel att bo i- vi har en bruttoinflyttning på 2.500-3.000 personer per år. Vi vet att de som kommer att flytta in har stora förväntningar på att komma till en stadsdel där man kan känna sig trygg och där det råder ordning och reda.

En andra observation är att fördubblingen av antalet tonåringar innebär en stor utmaning; tonåringar behöver utrymme för att aktiviteter och vi vet att det redan i dag saknas mycket av det som behövs för att ungdomar ska få utlopp för aktivitet, kreativitet och behov av vuxenkontakter. För de allra flesta ungdomar kommer det att gå bra, men det finns en grupp som kan hamna i risksituationer; det gäller att för dem skapa positiva alternativ. Föräldrarna har huvudansvaret, skolan har en stor del av ansvaret, det civila samhället i form av organisationer och företag kan göra stora insatser för att stödja föräldrar och skola.

En tredje observation är att det kommer att finnas många fler "senior citizens" än det gör i dag. Många av dem kommer att fortsätta att arbeta efter 65, många av dem är engagerade som mor- och farföräldrar för barnbarnen, en del är flitiga resenärer. Men många har möjlighet att engagera sig för en hållbar utveckling av Hammarby Sjöstad.

En fjärde observation är att Hammarby Sjöstad är ett attraktivt område för näringslivetableringar och att antalet arbetsplatser fortsätter att öka, vilket även det skapar möjligheter och utmaningar.

4. Vem ansvarar för Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad?

När man frågar vem som har ansvar för Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad finns det inga enkla och heltäckande svar. Vår genomgång av intressenter/aktörer visar att det finns många goda krafter som alla tar en del av ansvaret för att hålla Hammarby Sjöstad Snyggt & Tryggt - inom ramen för sitt eget uppdrag. Dock, ingen av dessa har ett samlat ansvar för Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad. Därför är det svårt att skapa den synergi mellan insatser från olika håll som behövs för att få till stånd ett effektivt och uthålligt arbete. Slutsatsen är därför att det finns mycket att vinna på att kombinera den nuvarande kompetens- och ansvarsfördelningen med gemensamma mål och nya former för samarbete och nya former för kommunikation mellan alla intressenter.

Här följer en redovisning i största korthet om vad olika intressenter har för uppgifter och vad de gör:

a. Stadsdelsnämnden/stadsdelsförvaltningen

Stadsdelsförvaltningen på Södermalm med 128.000 invånare har ansvar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, barn, kultur och fritid, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder och samverkan med jobbtorg, mottagande och integration av nyanlända, stadsmiljöarbete samt lokalt demokrati- och utvecklingsarbete. Stadsdelsförvaltningen har ansvaret

för underhåll av parker i Sjöstan. Stadsdelsnämnden har under det senaste året tagit beslut om insatser inom området Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad.

- Lekparken i Sickla park kommer att få förnyad lekutrustning för att höja lekvärdet i lekparken. I Luma park kommer en större upprustning av lekplatsen att ske. Under våren 2018 kommer en plan för upprustning att upprättas. Upprustningen beräknas stå klar till HT 2018.
- Nya odlingslådor i Heliosparken för de medborgare som vill stadsodla.
- Nya Big Belly – skräpkorgar i Sjöstadsparterren, Lugnets terrass, Luma park och Anders Franzens park. Alla skräpkorgar kommer ha solcellskomprimering.
- 40 sommarjobbare med fokus på stadsmiljön. Inoljning av bryggor, skötsel av bänkar m.m. Precis som föregående år kommer sommarjobbare avdelas för att rusta den offentliga miljön. Dessutom kommer 10 unga få driva företag.
- Aktivitetscenter för äldre i Sjöstaden? Möjligheterna att öppna ytterligare ett aktivitetscenter och/eller träffpunkt för äldre undersöks.
- Trygghetsvandringar för alla. Ambitionen är att få med fler grupper än de som traditionellt deltar i stadsdelens trygghetsarbete. Arbetet sker i huvudsak inom ramen för Söderandan, stadsdelens brottsförebyggande råd, men också ungdomsrådet m.fl. delar.

b. Trafikkontoret

Stockholms stad ansvarar för skötsel av stadens gator och torg. Det ansvaret innefattar underhåll av belysning, städning, klottersanering och snöröjning. Stockholms stads gator städas året runt. Det handlar till exempel om att sopa gator, rensa dagvattenbrunnar, tömma papperskorgar och bekämpa ogräs. Här finns mer information om denna uppgift: [Tillsammans för ett snyggare Stockholm](#). Snöröjning i Stockholm är ett omfattande arbete, det är mer än 3.600 stadsgator och mindre lokalgator som ska snöröjas, sandas och saltas. Många gång- och cykelbanor ska också röjas. Här finns mer information om denna uppgift: [Frågor och svar om stadens snöröjning](#). Gatubelysningen är normalt tänd cirka 4.000 timmar under året. Här finns mer information om denna uppgift: [Belysning](#).

c. Södermalmspolisen

Hammarby Sjöstad tillhör sedan 2016 Södermalms polisområde. Polisstationen för området finns på Torkel Knutssonsgatan 20 på Södermalm. Polisområdet är uppdelat i sju delområden, varav Hammarby Sjöstad ett. Varje område har tilldelats en eller fler områdespoliserna som fysiskt skall hålla nära kontakt, bygga nätverk och identiteter och samverka med det lokala området, skolor, föreningsliv, näringsliv, serveringar, butiker etc. En prioriterad uppgift för områdespoliserna är öka tryggheten i området tex genom att ge stöd åt granssamverkan eller samverka med nattvandring.

d. Söderandan

Ett lokalt brottsförebyggande råd finns i Södermalms stadsdelsområde. Målet är att minska brottsligheten och öka tryggheten för boende, butiker, restauranger och besökare men också att skapa ett renare och grönnare område. Medlemmar är 1200 företagare, myndigheter, organisationer, föreningar och samfund inom stadsdelsområdet. Dessutom finns ett antal privatpersoner som stödmedlemmar och ett antal ambassadörer för Söderandan. Söderandans verksamhet genomförs i nära samverkan med polisen Södermalm och Södermalms stadsdelsnämnd och förvaltning. Söderandan har två samordnare som är anställda av stadsdelsförvaltningen. Se vidare info på: [Söderandan](#).

e. Skolorna

Hammarby Sjöstad har 10 skolor med ca 4.000 elever i alla årskurser från lågstadiet och upp till och med gymnasiet. Skolorna är engagerade både i den ordinarie undervisningen och i speciella projekt för att etablera sociala normer bland unga.

Både Sjöstadskolan och Vittra har dialog och samverkan med polis, fältassistenter och Nattvandring i Hammarby Sjöstad. Skolorna informerar föräldrarna och uppmuntrar dem att delta i Nattvandring. Ett exempel på projekt som drivs av skolorna är Schysst Sjöstad, ett samarbete mellan Sjöstadsskolan, Fryshuset, Kulturama och Fabege kring en städdag som engagerar 300 elever, vilka då städar bort 5.000 kilo skräp på en dag.

f. Skolornas fastighetsägare, SISAB

SISAB är Stockholms stads fastighetsbolag för skolornas lokaler. SISAB har under många år arbetat proaktivt med att försöka förebygga skadegörelse på sina skol- och förskolebyggnader. En stor del av det skadeförebyggande arbetet utförs av SISAB:s upphandlade bevakningsbolag, Nokas. De har även specialutbildade väktare anställda, Ungdomsteamet, som besöker de mest skadedrabbade fastigheterna.

SISAB vill upptäcka och förhindra skador på fastigheterna. Det är en vinn-vinn situation. "Förhindrar vi skadegörelse så förhindrar vi även att ungdomar utför brott" säger Barbro Johansson, SISAB:s säkerhetsstrateg.

g. Fryshuset

Fryshuset är en av Sveriges ledande aktörer för social hållbarhet. Fryshuset har sitt centrum i Hammarby Sjöstad och bedriver utbildning, grundskola och gymnasieskola. Fryshuset vänder sig till alla unga och fokuserar särskilt på dem som lever i utanförskap. "Vi tror att alla kan lyckas och är värda en chans till".

Fryshuset finns på andra platser i Sverige och Danmark. Verksamheterna sträcker sig idag från skola till kultur och nöjen vidare till projekt som direkt adresserar vår tids svåraste sociala utmaningar. Genom att möta och satsa på unga vill Fryshuset bidra till ett kreativt samhällsklimat som vågar tänka nytt och hitta nya lösningar. Fryshusets verksamheter finansieras i dag genom bidrag från stiftelser och fonder, skolpeng, och försäljning av tjänster, samt genom kommunala bidrag från flera av de städer där organisationen verkar, samt företag och engagerade privatpersoner.

h. FöretagsGruppen Hammarby Sjöstad och de lokala företagen

FöretagsGruppen Hammarby Sjöstad har 120 företag som medlemmar, däribland den största fastighetsägaren i Sjöstaden, Fabege. Företagsgruppen håller på att se över samverkansmöjligheterna mellan de kommersiella fastighetsaktörerna i området. Arbetet är inriktat på fyra gemensamma fokusområden: Samverkan, Kompetensförsörjning, Företagsservice i området, Sjöstaden som attraktivt område. FöretagsGruppen vill få till stånd en bredare samverkan i Sjöstaden med bostadsrättsföreningar, privata, kommersiella och allmännyttiga fastighetsägare. Syftet är att genom ökat samarbete skapa tryggare och bättre stadsdel. Förutom trygghet vill FöretagsGruppen arbeta med tilltalande fysisk miljö, effektiva kommunikationer, företagsservice, mötesplatser, ändamålsenlig stadsplanering, gemensam bevakning hos företag etc.

i. Bostadsrättsföreningar och bostadsföretag

Nästan 70 procent av bostäderna i Hammarby Sjöstad ägs av bostadsrättsföreningar, cirka 15 procent av allmännyttiga bostadsföretag /Stockholmshem, Familjebostäder och Svenska Bostäder, resten av privata fastighetsägare som Botrygg, Primula, Folksam, Wallenstam med flera. Varje

bostadsrättsförening och bostadsföretag sköter underhållet av sina fastigheter och trädgårdar i enlighet med beslutade underhållsplaner. Det flesta bostadsrättsföreningar ordnar städdagar vår och höst och engagerar medlemmarna i underhåll av trädgård och byggnader.

j. Sjöstadsföreningen

Sjöstadsföreningen är en samorganisation för bostadsrättsföreningarna i stadsdelen. Den består i dag av 50 bostadsrättsföreningar och två SKB-kvarter med sammanlagt 4.500 lägenheter och 12.000 boende. Föreningen bildades 2003 för att fungera som samarbetspartner med Stockholms stad kring frågor om utbyggnaden av stadsdelen.

Föreningen har tagit ledningen i frågor som rör trafik och trafiksäkerhet, underhåll av byggnader, energi och klimatfrågor samt Snyggt & Tryggt. Den senare frågan har behandlats flera gånger, bland annat i samverkan med Södermalmspolisen och Södermalmsandan. Det är dessa diskussioner som lett fram till föreliggande uppdrag om en förstudie och ett handlingsprogram om Snyggt & Tryggt.

Föreningens ordförande, Bertil Stockhaus, har uttryckt föreningens ambitioner på följande sätt i en intervju i Södermalmsnytt om samarbetet med Söderandan:

”Fysiska möten mellan människor, samverkan öga mot öga blir allt viktigare i den digitala tid vi lever i. För att möta utmaningarna i vår tid måste fler organisationer, företag och myndigheter samverka och ställa sig frågan ’vad kan vi göra tillsammans istället för att många till exempel enbart ropar efter fler poliser eller att ’kommunen’ måste agera. Att samverka, nätverka och mötas är också en viktig fördel för vårt demokratiska samhälle.”

k. Övriga föreningar inom civilsamhället

Det finns ett antal föreningar i Sjöstaden vilka bedriver verksamhet som tangerar frågorna om Snyggt & Tryggt. Sjöscoutererna har cirka 140 medlemmar, är en avdelning inom Svenska Scoutförbundet och bedriver ungdomsverksamhet som förmedlar starka sociala normer om ansvarstagande både när det gäller samhälle och miljö (se mer om Sjöscoutererna i bilaga 3).

Sjöstadens Folketshusförening, ”Kultur i Sjöstan”, har som ambition att skapa ett hjärta i Sjöstaden, där alla Sjöstadsbor, barn, unga och vuxna, kan mötas kring gemensamma intressen för att lära nytt, möta intressanta personer, diskutera och debattera, se teater och balett, lyssna på sång och musik live eller digitalt från världens stora scener. Föreningen arbetar för ett utökat samarbete med lokala företag och för ömsesidigt samarbete med andra Folketshus-föreningar. Föreningen verkar också för att Hammarby Sjöstad ska få ett eget kulturhus.

Hembygdsföreningen beskriver sig som en förening med blicken mer riktad mot framtiden än det förflutna. Föreningen vill engagera medborgarna i utvecklingen av stadsdelen och fungera som ”demokratiförmedlare”.

l. Nattvandring i Hammarby Sjöstad

Nattvandring är en form av vuxenstöd till ungdomar. Sådan verksamhet finns över hela landet. I Hammarby Sjöstads startade verksamheten upp igen 2017 från att varit vilande ett tag. Nattvandring i Hammarby Sjöstad tillhör stiftelsen Nattvandring.nu. Genom Nattvandring.nu får man tillgång till bl.a.: försäkring, jackor, stöd och material.

Nattvandring i Hammarby Sjöstad samverkar förutom med Nattvandring.nu även med polisen, Fältassistenter på Södermalm, Söderandan samt ett flertal skolor i Hammarby Sjöstad.

Nattvandringen sker främst på veckosluten. Nattvandringen har blivit väl mottagen bland ungdomarna. Syftet med nattvandringarna beskrivs i följande citat från nattvandring.nu hemsida:

”Att nattvandra är ett sätt att dela med sig av sin tid och sin närvaro där den verkligen behövs. Det är egentligen väldigt enkelt – det handlar mest om att bara vara där, fråga hur någon mår, lyssna, kanske plåstra om eller låna ut mobilen. Många ungdomar som är ute kvällar och nätter saknar trygga vuxna. En del bara just för stunden, andra har aldrig någon som undrar var de är och hur de mår. Men genom att vara på plats några timmar i månaden kan du bidra med en vuxen persons närvaro, bygga upp ett förtroende och finnas till hands där det händer. Innan det händer”.

Här behöver alla ta sitt ansvar, även om man inte har tonåringar eller kanske redan vandrat tidigare. Genom att nattvandra så skapas inte enbart trygghet för ungdomarna utan för hela området. Man ser och lär känna varandra – en viktig del för trygghetsfaktorn.

Skolorna behöver hjälpa till att uppmuntra föräldrar till sina elever att gå med i nattvandringen under någon termin. Det finns annars stor risk att intresset tryter för de som är engagerade i nattvandringen idag, då detta sker helt ideellt.

m. Föräldrarna

Det är föräldrarna som har det primära ansvaret för sina barn och ungdomars livsstil. Det är en uppgift som är komplex och utmanande. Föräldrarna behöver starkt stöd från grannar, skola, civilsamhället, företag, från stadsdelsförvaltning och polis för att förebygga att ungdomar hamnar i risksituationer. Vi alla vuxna tillsammans måste våga och visa var gränserna går. Det gäller att stärka varandra och bygga upp ett civilturage.

5. Vad fungerar och vad behöver åtgärdas?

Förstudien, som ligger till grund för denna rapport, visar att det mesta fungerar i Hammarby Sjöstad, men att det finns brister både när det gäller underhåll och trygghet, som måste åtgärdas. Här kommer först en sammanfattning av vad som behöver åtgärdas i form av underhåll, därefter följer en sammanfattning av vad som behöver åtgärdas för att öka tryggheten.

a. Snyggt - detta behöver åtgärdas:

- **Klottret** har ökat vilket leder till förfulning och otrygghet. Att klottersanera medför dessutom höga kostnader.
- Antalet **trasiga** saker som förfallit har ökat. Exempelvis finns det skador på parkbänkar, staket, redskap i lekparken och trädäck vilket förfular området och vilket även kan resultera i att man skadar sig.
- Det är **skräpigt** längst med vattnet och gångstråken. Många av papperskorgarna är för små, överfulla, rostiga eller trasiga. Skräp förfular och lockar även till sig fåglar och råttor.
- Vissa **planteringar** och grönytor sköts inte om. Det finns mycket ogräs mellan plattor och kantstenar. Detta upplevs då som vanvårdat och kan även resultera i att antalet osäkra platser ökar.
- Det finns **oklarheter kring ansvarsområden vid inrapportering av skador** och annat. Det är inte alla som känner till Stockholms stads app Tyck till och/eller hur inrapportering ska göras. Det är svårt att följa inrapporteringar samt att det inte alltid leder till åtgärder. Detta i sin tur kan leda till att inrapporteringar inte görs och att de som behöver få kännedom om skador inte blir varse om dessa.
- **Gatupratarna** som förfular området. Gatupratarna är uppsatta som marknadsföring då det saknas bra forum för detta i området. När gatupratarna blir ansatta av väder och annan åverkan leder detta till att de blir fula, faller omkull eller tom kan vara trafikfarliga vid vissa övergångsställen. De kan även vara en fara för funktionshindrade, t ex synskadade.

b. Tryggt - detta behöver åtgärdas:

- **Vårdslöshet inom trafiken** förekommer. Bilister upplevs köra för fort och en del parkerar tillfälligt i cykelbanor. Flera ställen tex vissa korsningar har identifierats som trafikfarliga. Utfarten från bussdepån i Fredriksdal är ett nytt problem. Det är stor risk att allvarliga olyckor inträffar.
- Dåligt **upplysta** områden skapar otrygghet (tex Mårtensdal, Luma, parterren och bryggorna). En av orsakerna kan vara att många lampor är trasiga eller inte ändamålsenliga. Detta medför en otrygghet, man drar sig för att gå på dessa platser på kvällarna.
- Grupper av **ungdomsgäng** som drar omkring på kvällarna. Det är oklart om dessa orsakar någon skada men när de skriker och utagerar leder detta till upplevd otrygghet.
- Oönskade gäster i området som bl.a. gjort **intrång** i soprum och källarutrymmen. Även här oklart ifall dessa har gjort någon skada eller annat men det skapar en känsla av otrygghet när man inte kan hålla borta oönskade besökare.
- **Inbrott** i källare, garage och stölder från uteplatser samt innegårdar har ökat. Detta skapar otrygghet och olust samt är integritetskränkande för de som drabbats.
- Incidenter (tex som nämns i ovan punkt) tas upp i Hammarby Sjöstads olika **Facebookgrupper**. Detta är positivt i sig men det är många gånger oklart vad som de faktiskt inträffat. Då faktagranskning emellanåt saknas är det svårt för läsaren att få en korrekt bild av vad som verkligen inträffat vilket i många fall kan leda till oro och kanske tom onödig oro.

Då Sjöstadsföreningen som enskild aktör omöjligt kan ha den påverkan på Hammarby Sjöstad som behövs för att bevara området Snyggt & Tryggt behöver en utökad samverkan med andra aktörer etableras. Detta för att även kunna bli en stark kravställare eller ännu hellre en samverkansaktör med Stadsdelsnämnden/Stadsdelsförvaltningen Södermalm.

6. Vad kostar det – och kan vi få mer Snyggt & Tryggt för pengarna?

I de föregående kapitlen har vi fått en bild av att många har ett ansvar, men att det inte finns någon som har ansvaret för att samordna och skapa synergi. Vi har också fått en bild av vad som behöver åtgärdas.

I detta kapitel ska vi göra ett försök att visa vad dessa insatser kostar idag och mot den bakgrunden ställa frågan: kan vi få mer Snyggt & Tryggt för pengarna?

a. Mer Snyggt & Tryggt för pengarna?

För att svara på den frågan behöver vi undersöka vad den förebyggande och den åtgärdande verksamheten kostar i dag. I en sådan kalkyl kan vi räkna in följande insatser:

- Underhåll av parker och gator
- Åtgärder mot klotter
- Åtgärder mot mobbing
- Bostadsföretagens yttre underhåll
- Bostadsföretagens kostnader för säkerhet
- Bostadsföretagens hantering av avfall
- Bostadsföretagens kostnader för skadegörelse
- SISABs åtgärder för att hindra skadegörelse
- Företagens kostnader för bevakning av byggnader

- Försäkringskostnader
- Insatser för ungdomar i riskzonen

Vi har gjort en enkel kalkyl byggd på några stickprov hos företag, bostadsrättsförening och stadsdelsförvaltning och räknat upp det vi fått fram i stickproven till en summa för hela Sjöstad. Sammanlagt uppgår insatserna till mer än 200 miljoner kr per år.

Detta är en mycket grov siffra som ska omges med ett stort intervall av osäkerhet. Här behövs ett mera utförligt forskningsarbete för att komma fram till en helt säker uppskattning av kostnaderna; ett sådant projekt har inte varit möjligt att genomföra inom ramen för detta projekt.

Denna enkla uppskattning leder fram till frågan: behövs det mer pengar eller kan vi få ut mer Snyggt & Tryggt för de pengar vi redan satsar? Det är rimligt att börja med det sista. Vår utgångspunkt är alltså att det bör gå att skapa synergi och bättre resultat genom ett samarbete mellan myndigheter, företag och civilsamhälle. Det ligger till grund för det handlingsprogram som presenteras i denna rapport.

b. Vad kostar förebyggande insatser och vad vinner man?

Forskare vid Uppsala Universitet under ledning av Anna Sarkadi, docent vid institutionen för socialpediatrik har genomfört studien om kostnader för förebyggande sociala insatser. Studien har gjorts på uppdrag av Skandia.

– Stiftelsen Skandia Idéer för livet har utbildat var tredje svensk kommun i förebyggande sociala investeringar. Det sista året har vi sett ett skifte i synsätt där allt fler nu vill satsa på detta. Här finns intresse från offentlig sektor men också från andra aktörer. För att lyckas med sociala investeringar måste man veta vad som fungerar och inte. Det är grundförutsättningen för att kunna investera i det som ger effekt, både rent mänskligt och även ekonomiskt. Tillsammans med forskarna bygger vi nu upp en kunskapsbas som beslutsfattare inom kommunerna kan använda för att utvärdera kostnadseffektiviteten i olika sociala satsningar, säger Lena Hök, hållbarhetschef Skandia.

I korthet visar studien att:

- En kommuns kostnader för förebyggande insatser för utagerande beteendeproblem i form av föräldrastödsprogram eller skolprogram varierar mellan 1.000 och 7.000 kronor och ligger på i genomsnitt 3.000 kronor per barn i de kommuner som investerar i detta.
- Kostnaderna för ett avvärjt fall av utagerande beteende skattas till mellan 26.000 och som högst 100.000 kronor beroende på vilken insats man väljer. Snittet är 27.000 kronor vilket är en knapp tredjedel av vad ett barn med utagerande beteendeproblem kostar kommunen årligen
- Beräkningsexemplet (ovan) som baseras på föräldrastödsprogrammet Cope visar att programmet genererar två kronor tillbaka för varje satsad krona under ett år, samt sju till åtta kronor under 15 år när det erbjuds som en riktad insats, det vill säga till föräldrar med barn som redan har utagerande beteendeproblem.
- Riktade program är mer kostnadseffektiva för att avvärja kliniska fall av beteendeproblem på kort sikt, men missar barn som kan få beteendeproblem framöver.

7. Vad kan vi lära av forskning kring Snyggt & Tryggt?

Den mest omfattande informationen om skadegörelse, brottslighet och otrygghet finns hos Brottsförebyggande Rådet, BRÅ. I skolundersökningarna som genomförs regelbundet finns information om ungdomar som drabbas av mobbing och ungdomar som utför sådana handlingar och skadegörelse. Det som återges nedan avser hela landet, någon motsvarande undersökning för skolorna i Hammarby Sjästad känner vi inte till.

a. Hur ofta åstadkommer ungdomar skadegörelse?

I [Brås skolundersökning](#) uppgav var fjärde niondeklassare att de hade begått någon typ av skadegörelse år 2011 – en stor minskning sedan den första undersökningen 1995 då 46 procent uppgav att de deltagit i någon typ av skadegörelserelaterad handling. Klotter och "annan typ av skadegörelse" var ungefär lika vanligt, omkring 15–17 procent av eleverna uppgav att de klottrat eller begått någon annan typ av skadegörelse. Att tända eld på något värdefullt eller måla graffiti var ovanligare, mellan två och fyra procent uppgav att de gjort något av detta.

b. Hur ofta utsätts ungdomar för brott?

I [Skolundersökningen om brott](#) (2016) tillfrågades elever i årskurs nio om utsatthet och delaktighet i brott. Den visar att nästan hälften av eleverna uppger att de utsatts för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott minst en gång under de senaste tolv månaderna. När det gäller de platser där de tillfrågade eleverna utsatts för brott, visar resultaten att detta ofta sker i skolmiljön. Detta gäller framför allt för både lindrigare och grovre misshandel, men också för hot och sexuellt ofredande. Utsatthet för rån och sexuellt tvång verkar inte förekomma i skolmiljön i samma utsträckning som övriga typer av brott.

c. Hur kan man förebygga brott och problembeteenden?

I idéskriften [Att förebygga brott och problembeteenden i skolan](#) beskrivs tre exempel på brottsförebyggande arbete i skolan. I ett av exemplen arbetar skolan med att identifiera de mest våldsutsatta platserna, så kallade "hot spots" i skolan. Det handlar ofta om exempelvis elevskåphallar och ytorna utanför klassrummen. Genom att sätta in riktade insatser på dessa platser minskades våldet mellan eleverna. Resultatet av insatserna förstärks om skolan dessutom arbetar med attityder och normer mot brottslighet. Brå har tagit fram flera stöd för skolans attityd och värdegrundsarbete. Bland annat har Brå givit ut de tre lärarhandledningarna [Du & Jag Rätt & Fel](#), [Livets spelregler](#) och [Var går gränsen?](#) Skrifterna innehåller konkreta metoder och manualer som kan vara till hjälp för pedagoger och annan skolpersonal vid ett brottsförebyggande arbete. På Brås skolportal [Brottsrummet](#) finns ett interaktivt material som ofta används av lärare och elever.

d. Hur ofta utsätts ungdomar för mobbing?

En annan form av utsatthet i skolan är mobbing. I [Skolundersökningen om brott](#) (2016) uppger ungefär fyra av tio tjejer och tre av tio killar att de utsatts för mobbing. Trots att majoriteten av dessa elever uppger att det skett ganska sällan, uppger en betydande andel elever att de blivit mobbade ibland eller ofta (ungefär 16 procent av tjejerna och 11 procent av killarna uppger detta). Det finns en tydlig koppling mellan grovt våld i skolan och mobbing. Forskning visar att på skolor där det förekommer mycket mobbing är risken också väsentligt högre att utsättas för grovt våld. Forskning visar också att mobbing kan leda till allvarliga konsekvenser på lång sikt — både för den som blir mobbad och den som mobbar.

Rapporten [Effekter av anti-mobbingsprogram - vad säger forskningen?](#) presenterar aktuell svensk lagstiftning och forskning om mobbing. Rapporten visar också att 60 procent av de före detta

mobbarna (pojkar) hade dömts för minst en kriminell handling vid 24 års ålder. De som drabbats av mobbning hade vid motsvarande ålder sämre självkänsla och en mer depressiv livsinställning jämfört med elever som inte mobbats i skolan. En annan rapport från Brå, [Grövre våld i skolan](#), visar att mobbade i dubbelt så stor utsträckning som icke-mobbade uppger att de även blir utsatta för andra brott i skolan. De löper större risk att bli misshandlade, få sina skåp sönderslagna och bli bestulna.

8. Möjligheter

Som nämnts tidigare kan man säga generellt att i ett område där det är snyggt där känner man sig också trygg. Ett snyggt område är välkomnade och ett osnyggt område tvärt om. Här visas möjligheter på vad som kan åstadkommas om man verkar och gör insatser för att hålla området snyggt & tryggt. De positiva effekterna kan sammanfattas i följande fyra rubriker:

Attraktivt område – med trygghet och livskvalité

- Det vackra i området lyfts och synliggörs
- Gemensamhetskänsla skapas
- Trivseln i området ökar
- Antal önskade besökare ökar och oönskade besökare minskar

Tryggare stad

- Ungdomar stimuleras och engageras i området vilket leder till bättre start i livet
- Förstörelse och antal brott minskar

Trovärdig miljöstad - Förtroendet för samhället ökar

- Hammarby Sjöstads trovärdighet som miljöstad ökar
- Engagemanget för området ökar

Ekonomiska värden

- Personskador och olyckor minskar
- Affärer och restauranger m.m. får fler besökare
- Kostnader för förstörelse och andra liknande åtgärder minskar
- Värdet på bostadsrätter ökar
- Fastighetsägares lokalytor efterfrågas och går lättare att hyra ut

Bilagor till rapport Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad

Fotograf: Marie Ström

Bilaga 1. Uppdraget

Den 15 september 2017 fick Selene Samuelsson, Ecobonum AB, i uppdrag av Sjöstadsföreningen i samverkan med ElectriCITY Stockholm, att göra en förstudie över snyggt och tryggt i Hammarby Sjöstad. Målsättningen för studien var att analysera nuläget och arbeta fram förslag på åtgärder för ökad trivsel och trygghet i Hammarby Sjöstad. Analys och förslag på åtgärder ska primärt komma till nytta för boende och aktörer i Hammarby Sjöstad men sekundärt förhoppningsvis även vara gott exempel för andra. Åtgärder ska kunna sättas i verket under 2018 och 2019. Här kan även prövas tänkbara lösningar för kommande planeringskede. Förstudien ska också utgöra ett diskussionsunderlag för samråd med berörda parter.

Förstudien har byggt på en agil ansats, där en förståelse successivt fått växa fram under arbetets gång. Viss inläsning av ämnet har gjorts men mesta insamling av information har skett genom dialoger med boende och aktörer i Hammarby Sjöstad. Då tidsramen inom vilken förstudien tagits fram varit begränsad har förstudien gjorts övergripande. Därav rekommenderas det inför det

fortsatta arbetet att prioritera och planera åtgärdsförslagen att se över om det i vissa delar behövs ytterligare faktainsamling.

Delmoment i förstudien har varit följande:

1. Kort inläsning om ämnet
2. Kartläggning av aktörer inom Hammarby Sjöstad (se bilaga 3)
3. Start av Facebookgrupp Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad inklusive en enkät
4. Rundvandring och test av anmälan i Stockholms Stads Tyck till app
5. Intervjuer med olika aktörer (se bilaga 2)
6. Workshop med olika grupper utifrån enkätsvar (se bilaga 2)
7. Analys och identifiering av problembilder
8. Summering och rekommendationer

Selene Samuelsson har sedan i samarbete med Sjöstadsföreningen och Företagsgruppen Hammarby Sjöstad medverkat för att komplettera förstudien och omsätta den i ett förslag till ett handlingsprogram, som redovisas i den inledande sammanfattningen.

Bilaga 2, Känner vi oss trygga eller otrygga, är det snyggt eller skräpigt?

Denna bilaga bygger bl.a. på intervjuer och workshops från Selene Samuelssons förstudie och innehåller hennes kartläggning, iakttagelser och kommentarer.

1. SAMMANFATTNING AV ENKÄT MED SVAR FRÅN 200 PERSONER

Som ett led i förstudien skapade jag Facebookgrupp Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad med syftet att boende i Hammarby Sjöstad skulle kunna ge synpunkter på vad de anser om snyggt och tryggt samt ge förslag på förbättringar.

Den användes för att göra en enkät bland allmänheten. Frågorna har även distribuerats till boende som ej har tillgång till Facebook för att fler skulle kunna svara.

Drygt 200 personer svarade på enkäten varav majoriteten har angett att de tycker det är både snyggt och tryggt i Hammarby Sjöstad. Ca 86 % av de som har svarat anger att de bor i Hammarby Sjöstad, ca 8 % verkar här och ca 5 % både bor och verkar här.

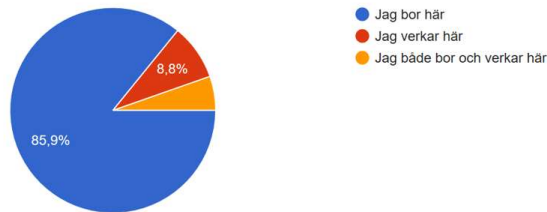
Redan tidigt visade sig svaren stämma överens med de svar som framkommit under de inledande intervjuerna. I enkäten ställdes fråga till de svarande om de kunde tänka sig att svara på fördjupningsfrågor inom området, här erbjöd sig ett 50-tal att ställa upp på detta. Facebookgruppen finns kvar och kan med fördel användas vidare för frågor inom Snyggt & Tryggt.

Här följer utdrag ifrån enkäten:

Svar på enkät Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad - 205 svar

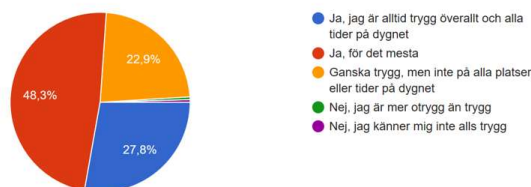
Din relation till Hammarby Sjöstad

205 svar

Känner du dig trygg i Hammarby Sjöstad?

205 svar

Tycker du att det är snyggt i Hammarby Sjöstad?

205 svar

Om du känner dig otrygg. Vad är det som gör att du känner dig otrygg? Var och när är du otrygg?

- Dåligt belysta platser, tex vid bryggorna där glasskiosken finns mellan Sickla Udde och Henriksdal
- Vissa människor som känns hotfulla och som känns ostabila. Som tiggarna och de uteliggare som går runt hela dagarna och rotar i sopkorgar och klädåtervinning och tar sig in i soprum. Känns också otryggt med så många inbrott i källare och garage.
- Bara en känsla som infinner sig ibland, men det beror nog mest på allt som har skrivits om tråkigheter i Sjöstaden, i vissa facebookgrupper
- Ungdomsgång har börjat dra runt i Sjöstaden på kvällar och nätter. Tiggare bosätter sig under broar och använder Sjöstaden som toalett. Det blir allt vanligare med bråk på gatan, stölder från uteplatser och innergårdar (som jag själv har bevittnat flera gånger), cykel- och mopedstölder, inbrott i förråd, osv, osv. Såhär var det inte alls när jag flyttade till Sjöstaden 2003.

- Ställen med dåligt ljus och ställen där buskar/träd står nära gångpartier.
- Gå ensam på kvällen, hänger ungdomsgång med attityd här, otryggt att möta dem
- Bilister som kör på tok för fort utanför skolor och förskolor gör att jag ibland känner mig otrygg. Att hastighetsbegränsningen är 30km/h respekteras av väldigt få, speciellt på stora gatorna Hammarby Allé och Lugnets Allé.
- Väldigt otrygg i korsningen Båtbyggargatan/Lugnets Allé, bilar som svänger gör det som galna! Man är rädd att gå över gatan, inte säkert för barnen
- För mörkt! Svagt upplysta delar i Mårtensdal/Fredriksdal

Skulle du kunna ge konkreta förslag på förbättringar för trygghet? Det kan gälla alla områden.

- Bättre belysning i parken vid Ekbacken och andra ställen
- Patrullerande "cykelpoliser"
- Bygg bort undangömda platser där buset kan verka ostört.
- Flytta cykelbanan innanför parkeringarna och på så sätt förhindra tillfälliga parkeringar
- Bättre koll på lekplatser (gällande slitage/skadegörelse). Fler kameror på allmänna platser. Mer belysning. Belysning med rörelsedektorer. Snabbare åtgärder på allt som är trasigt, förstört.
- Mera belysning bl a på bryggorna samt stora bryggan vid Sickla udde och runt Luma.
- Samverkan och samarbete mellan skola-föräldrar-myndigheter som är strukturerat. Samtal om konsekvenser i smått som stort. Att polis syns då och då i området.
- Ta bort lite sten vid övergångsstället från Lumas mitt över allegatan. Små barn, barnvagnar, hundar syns inte förrän de är ute på övergångsstället. Belys! Samt sätt ut mer papperskorgar - nedskräpning smittar enligt forskning. I förlängningen blir platsen otrygg.

Om du inte tycker det är snyggt. Vad är det som du inte tycker är snyggt? Var och när upplever du att det är osnyggt?

- Klotter, trasiga parkbänkar, ogräs på massor med ställen, skräp utanför papperskorgar
- Mycket som är trasigt och förfallet. Anmäler ofta via tyck till-appen men händer inte mycket
- Det finns ganska ofta skräp av olika slag i vattnet. Många "papperskorgar" är ibland överfulla och skräp ligger runt dem. Det ligger ofta hundbajs på trottoaren och gångvägarna.
- Jag tycker att planteringarna inte sköts om. Dessutom tar det väldigt lång tid att fixa iordning, speciellt längs med Textilgatan/Hammarbyterassen, där det tagit enorm tid, är felbyggt och allmänt stökigt.
- Det börjar se slitet ut lite här och var, papperskorgar som är trasiga etc.
- Fulla papperskorgar. Rostiga papperskorgar. Trasiga skifferplattor. Trasiga plankor på boardwalken.
- Skräpig i parkerna, lekplatsen i Ekbacken är i dåligt skick och har blivit ett tillhåll för ungdomar som festar på kvällarna. Såklart lämnar de skräp, glasflaskor och annat på platsen.

Skulle du kunna ge konkreta förslag på förbättringar för snyggt? Det kan gälla alla områden.

- Smartare papperskorgar, se till att rondera och fixa i parker så det blir trivsamt
- Kanske ha miljödag då många sjöstadbor samlas som Sjöstadsdagen men dock nu i ett städande av sjöstaden (göra rent på gator etc) dag.
- Har ju startats plogging nyligen och är ju ett fantastiskt initiativ som säkert går att utveckla

- Franzens park borde ingå i underhåll från kommunen. Något som skapar mer liv och dynamik kring Luma torg.
- Önskar att det fanns ett "skönhetsråd" med mandat
- Åtgärda trasiga lampor omedelbart, sist fick vi vänta på en nedkörd gatulampa vid Hammarbyslussen i två år!
- Rusta upp Lumaparken och Ekbacken. Nya papperskorgar som tål regn och hundkiss
- Borde finnas någon som har till uppgift att gå runt och fixa kontinuerligt. Gör man inget direkt blir det ännu värre. Tvätta taket på Sickla kaj station! Är mig veterligt aldrig gjort sen jag flyttade hit 2004.
- Slutna soptunnor, be Stockholm stad att ha tillsyn över de entreprenörer som ska sköta städningen. Sanera och åtgärda saker snabbt. Kameraövervaka Anders Franzens park.
- Organiserade städdagar i form av till exempel "plogging" = jogga gemensamt i grupp och plocka skräp eller insatser säsongsvis på frivilligbasis. Information genom ngt/några av våra FB forum.

Övrigt som kommit in

- Titta gärna på Ticpacs ett koncept för gratis hundbajspåsar
- Det är farligt vid kajerna, häromdagen kunde en allvarlig olycka inträffa, säkerheten här behöver ses över
- Grått och tråkigt på vissa områden
- Varför kan man inte ha cafeservering och solstolar på Luma torg?
- Har klottret ökat? Hur stora är kostnaderna för klottersanering?
- Julbelysning vore en bra gemensam aktivitet att skapa
- Bra om fler går med i Grannsamverkan gärna att vi samarbetar med grannföreningar
- Använder o går mer i app Tryggve vilken är bra att skriva om
- Det växer ogräs både här och där, nere vid Lugnets terrass håller gräset på ta över en del ytor. Planteringen mellan terrassen och Lugnets Allé är det alldeles vildvuxet. Såvitt jag känner till ska stadsdelsförvaltningen sköta om planteringar o dyl, men gör det inte. Bra om gruppen tar tag i detta!
- Plantera snabbväxande träd vid bullerplanket emot Värmdövägen. Det skulle skymma det fula planket och vara bra för miljön.
- Se till att det kommer upp cykelställ vid busshållplatsen vid Värmdövägen
- Stimulera fler Brf:er att skaffa hjärtstartare så att Hammarby Sjöstad kunde bli en hjärtsäker zon

2. INTERVJUER MED BENGT JANSSON, SÖDERANDAN, OCH CHRISTIAN SUNDIN, SJÖSTADSFÖRENINGEN

Jag har gjort utförliga intervjuer med flera personer som har speciell kompetens inom det område som förstudien handlar om. En av dem är Bengt Spider Jansson samverkansexpert på Söderandan, vilka redan samverkar idag med Sjöstadsföreningen:

- När Sjöstaden var relativt nytt var Bengt med och startade upp ett företagsnätverk i Hammarby Sjöstad.
- Nätverket hade stor framgång och det bidrog till att många småföretagare kunde vara med på olika aktiviteter samt marknadsföra till en förmånlig penning

- Samverkan avvecklades tyvärr redan efter några år dock finns material och erfarenheter bevarade
- Intresse för utökad samverkan finns hos Söderandan som även samverkar med Nattvandringen i Hammarby Sjöstad

Jag har också intervjuat Christian Sundin, som bor i Hammarby Sjöstad. Han har på eget initiativ under ett års tid legat på politiker, stadsdelsnämnd och olika förvaltningar gällande bl.a. icke fungerande belysning, trasiga fontäner och skötseln av träd och parker. Vissa saker har reparerats och Christian har fått bra återkoppling när åtgärder ska genomföras. Detta visar på att det genom medborgarinitiativ går att få till positiva förändringar i sitt område. Viktigt kan ses att ifrån detta arbete fånga upp det som dokumenterats så att det kontinuerligt kan följas upp. Flertalet av belysningarna visade sig var konstinstallationer av olika slag vilka glömts bort med tiden.

3. WORKSHOPS

För att ytterligare bekräfta inkomna svar ifrån enkäten har jag organiserat tre workshops. Tanken här var att få med representanter ifrån så många åldersgrupper som möjligt. I de tre workshoparna diskuterades inte bara enkätsvaren utan deltagarna fick själva ge synpunkter på deras upplevelse av Snyggt & Tryggt i Hammarby Sjöstad samt komma med förslag på lösningar och aktiviteter. Här nedan ett urval ifrån dessa:

Sjöstadsföreningen mfl, 20-talet representanter

Det var ett stort engagemang och förslag vision om att alla skulle få en Sjöstadsidentitet:

”Jag är Hammarby Sjöstad!”

Viktigast för område snyggt var åtgärder för skräp och trasiga saker. Förslag till lösningar var bla: Större och anpassade papperskorgar, gemensamma städdagar, samverka med företag som säljer takeaway samt årlig översyn av området.

Viktigast för område tryggt var åtgärder för dåligt upplysta platser, trafik, ungdomsgång och inbrott. Förslag till lösningar var bla: Belysning längst Parterren behöver fördubblas, fartgupp saknas, fler mötesplatser för ungdomar samt se över kodlås.

Hammarby Sjöscoutkår, 5 representanter

Denna grupp bestod av engagerade föräldrar, vilka igen styrkte hur otroligt viktigt det är med vuxennärvaro och bra förebilder för ungdomar. Om man lär känna sitt område och aktörer där så vill man inte förstöra. Brister i aktiviteter för ungdomar i Hammarby Sjöstad och att det här saknas en naturliga mötesplatser för dem togs upp. Fryshuset i all ära men Hammarby Sjöstad behöver något eget – det var alla eniga om. Förslag på platser som möjliga platser där möjliga ungdomshäng skulle kunna skapas var: Hammarby backen, Franzén park, amfiteatern vid Luma, vid Vittraskolan, och vid nybygget mot Sickla. Att nämna är att Hammarby Sjöscoutkår saknar lokal.

Scoutkåren får tills vidare låna utrymme i GlashusEtt till förvaring och till inomhusmöten, men begränsat till tre kvällar tre kvällar i veckan. Det är osäkert om scouterna kan fortsätta att vara i GlashusEtt när Stockholm Vatten under 2018 - 2019 omorganiserar sin informationsverksamhet. Om Scoutkåren hade egen lokal så skulle de kunna ta in fler medlemmar och troligen då bli en av Stockholms största scoutkårer.

Elevrådet i Sjöstadskolan, 11 representanter

Vid detta mötet så kunde man nästan ta på känslan av det starka engagemang som fanns i gruppen. Eleverna som deltog var mellan 12 - 15 år. Alla hade före workshoppen förberett sig genom att tillfrågat sina respektive klasskamrater om temat Snyggt & Tryggt. Det som stack ut här något ifrån andra dialoger var otrygghetskänslan att vara ensam hemma om inbrott/intrång förekommit i närområdet tex på gård eller i källarutrymme. Man var inte specifikt orolig för andra ungdomsgång men såg en svårighet emellanåt kunna berätta om något till en vuxen för att bli en dålig vän. En elev berättade om en tiggare som tagit dennes tomflaskor, vilket gett en otrygg upplevelse. Fler av elever bekräftade att det gav dem dåligt samvete att gå förbi tiggarna utan att skänka något, men att det inte borde vara så. Någon vecka före vårt möte hade en elev blivit påkörd på gatan utanför skolan och då skadats och brutit armen. Tack och lov det inte var värre. Eleverna kom själva med förslaget att de gärna ville fortsätta att bidra till Snyggt & Trygg och kanske man kunde sitta med i någon form av forum.

4. MINA EGNA INTRYCK

Efter att själv ha gjort ett antal rundvandringar både dag- och nattetid byttes känslan av att Hammarby Sjöstad var snyggt till att det inte alls var så, tyvärr. Följande observationer gjordes:

- Att nedklottring fanns nästan överallt på alla stället, även på bergsformationer i Ekbacken.
- Papperskorgar som förfulade miljön genom att de var trasiga, sönderrostade eller nerklottrade
- Parkbänkar som var trasiga och varav vissa rent farliga att sitta på
- Nedskräpning på alla möjliga platser, främst runt vattnet
- Ogräs mellan stenplattor och många höga tufsiga buskar som försämrar sikt
- Flertalet mörka platser Ekbacken och Luma för att nämna några

Vid upptäckterna av felaktigheter och skadegörelse så anmäldes dessa i Stockholms stads Tyck Till app. Ett utmärkt verktyg för att kunna göra en felanmälan eller lämna synpunkter på Stockholms trafik- och utemiljö. Det gick lätt att anmäla, fota och skicka iväg. Dock var den egna upplevelsen efter ett flertal anmälningar att en god återkoppling eller att kunna följa "sin" anmälan saknades.

Oklart emellanåt vilka aktörer som har ansvaret för olika delar områden. Detta kan ses som en del av problematiken i att anmälningar och åtgärder då uteblir. Man vet inte till vilken instans man ska anmäla olika saker eller tycker inte att det man anmäler åtgärdas vilket då leder till att man inte anmäler alls.

5. RÖSTER FRÅN SJÖSTADSOPINION

På uppdrag av ElectricITY har Novus gjort undersökningar såväl 2016 som 2017 om Sjöstadbornas syn på sin stadsdel och sin inställning till klimat, energi och andra hållbarhetsfrågor. I enkäterna ingår bland annat en fråga om "du skulle rekommendera dina vänner att flytta till Hammarby Sjöstad". 96 procent av de tillfrågade svarar jakande på den frågan och den positiva opinionen har stärkts i förhållande till det föregående året.

I samma undersökning får de svarande ta ställning till vilka verksamheter som är mest angelägna i Hammarby Sjöstad. Starkaste stödet finns för "permanent båttrafik och fler turer till stan". Det som kommer näst högst är "fritidsverksamhet/lokaler för unga/tonåringar".

Bilaga 3: Kartläggning av aktörer

Intressentförteckning påbörjades som ett underlag för att identifiera intressanta aktörer att intervjua inför förstudien. Underlaget har nu övergått till att bli ett utkast för kommande kartläggning av intressanta aktörer för samverkan.

Kategori	Namn	Engagemang Tryggt och snyggt idag	Önskvärt engagemang
BRF	Sjästadsföreningen och dess medlemmar	Informationsinsatser	
Företagar-föreningen			
Fastighetsägare	Fabege Familjebostäder Folksam Primula Svenska bostäder Stena fastigheter Stockholmshem Wallenstam fastigheter SKB		
Hotell och vandrarhem	Apartment Direct Biz Apartment Motel L Park Inn		
Skolor	Fryshuset Kulturama Kulturskolan Lugnets skola Sjästadsskola Vittraskolan	Fritidsaktiviteter	Nattvandring Upplåta lokaler för att möjliggöra fler aktiviteter
Kommersiella Gym och träningslokaler	Actic Aktiv kvinna Nordic Wellness Puls & Träning Sats True Workout Hammarby Sjästad Skistar – Hammarbybacken		
Idrott	Årsta AIK (handboll, hemmahall Sjästadshallen) Hammarby IFF (fotboll) Hammarby innebandy		

Kategori	Namn	Engagemang Tryggt och snyggt idag	Önskvärt engagemang
	Sickla IF (fotboll) Fryshuset (basket, hemmahall) Hammarby gymnasterna Söderkamraterna (fotboll) Kanothubben		
Restauranger och service viktiga för ungdomar	Max Circle K Tobaksaffärer inkl Livsmedelsaffärer Caféer Systembolaget		
Övriga restauranger	Ett 50 tal	Nattvandring (deltagande, sponsring) Larm om ngt händer	Klottersanering
Ideella föreningar, övriga (exempel)	ElectriCity Folkets Husföreningen – Kultur i Sjöstan Fryshuset Företagarföreningen Hammarby Sjöstads sjöscoutkår Hembygdsföreningen Rotary Bibliotek Kyrkan		
Sjukvård och omsorg	Tandläkare Vårdcentraler och läkare Vård och omsorgsföretag	Vissa ronderar	
Sociala aktörer	Polisen Södermalm Polisvolontärer Söderandan Fältassistenter – stadsdelsförvaltningen Nattvandring Hammarby Sjöstad - Nattvandring.nu (Skandia) Grannsamverkan Huskurage		
Politik	PR genom Glashuset/Sthlm vatten Politik Medborgarmöten		

Kategori	Namn	Engagemang Tryggt och snyggt idag	Önskvärt engagemang
Underhåll av staden	Parker och odlingar – Stadsdelsförvaltningen Belysning - Trafikkontoret Städning - Vatten - Stockholm vatten Parkeringar – Stockholms stad (finns det privata aktörer också?) Hammarby Hamn– Hammarby Hamn AB		Parkeringsvakter aktiva
Företag med särskilt egenintresse för miljö	Länsförsäkringar Folksam Skandia Assa Abloy		
Transporter	SL Ressel färjor	Trygghetsvärdar	
Sociala Media och digital rapportering	Facebookgrupper (Hammarby Sjöstad Hammarby Sjöstad 2 Nattvandring Hammarby Sjöstad Snyggt & Tryggt Tryggve Hammarby Sjöstad Stockholms stads app – Tyck till!		
Tidningar	Södermalmsnytt Mitt i		